

Els noranta anys d'Albert Jané

Jordi Manent (coordinador)

Homenatge a Albert Jané. El Barrufet Gramàtic

Base, Barcelona, 2020.

El 13 d'agost d'enguany, Albert Jané ha complert noranta anys. Amb aquest motiu, tot un seguit d'amics i de col·laboradors en les múltiples iniciatives en què ha participat han volgut dedicar-li un homenatge ben merescut i desitjar-li que per molts anys pugui continuar al nostre costat, amb el seu *savoir faire*, amb la seva senzillesa i alhora amb la seva saviesa i el seu seny. L'ànima d'aquest homenatge ha estat Jordi Manent, que ha aconseguit el suport d'institucions ben diverses i ben representatives: el Departament de Cultura de la Generalitat, l'IEC, el TERMCAT, la revista «Llengua Nacional» i la Fundació Cavall Fort. No és possible, en aquesta breu nota, de resumir el dens i afectuós contingut d'aquest volum, encapçalat pel president de l'IEC, la presidenta de la seva Secció Filològica, el president de la Fundació Cavall Fort, el president de l'Associació Llengua Nacional i el director del TERMCAT. Tots posen en relleu, cadascun des de la seva òptica, l'abast d'una feina constant i enormement variada, sempre al servei de la llengua catalana i en bona part dedicada a la didàctica per a petits i grans i a la traducció o adaptació de múltiples obres. En una segona part, vint-i-quatre persones relacionades, al llarg dels anys, amb Albert Jané ens ofereixen els seus records i entre tots dibuixen la figura d'un gran treballador que ha intervingut decisivament en empreses com el «Cavall Fort» —del qual ha estat un pal de paller indiscutible—, el diari «Avui» —on, a la seva manera, va reprendre la tasca que Pompeu Fabra duia a terme a les seves *Converses filològiques*—, l'IEC, el TERMCAT, la revista «Llengua Nacional» i tantes altres coses. Una tercera part presenta una extensa bibliografia d'Albert Jané, tant l'obra pròpia —que inclou temes lingüístics al costat de poesia i prosa— com les seves múltiples traduccions o adaptacions, no solament de llibres i articles, sinó també d'àlbums de còmics i de diàlegs de pel·lícules infantils. Hi manca encara la relació de tota la seva obra periodística, que sembla que s'acosta als quatre mil títols.

Hem de felicitar, doncs, molt cordialment Albert Jané per aquests noranta anys tan ben aprofitats, dels quals ens hem beneficiat tots, i fer vots perquè durant molt temps puguem continuar gaudint de la seva amistat i del seu mesuratge.— J.M.

Desfer els estereotips sobre els jueus de la Corona d'Aragó

Ferran Garcia-Oliver

Els murs fràgils dels calls. Jueus i jueves dels Països Catalans

Afers, Catarroja-Barcelona, 2019.

Els darrers anys hi ha hagut un notable avenç en la comprensió de les relacions que existiren a l'edat mitjana entre els cristians i les minories religioses que formaven els musulmans i els jueus. Centrats en aquests darrers, les investigacions dutes a terme a partir de la documentació dels arxius han permès trencar, dins del nivell acadèmic, la visió estereotípica i monolítica dels jueus presentats com a usurers que només s'interessaven a guanyar fins a l'última espurna de diner, desenvolupant tota la seva vida en unes ciutats tancades dins les ciutats, els calls, i amb escassos contactes més enllà de les muralles que els encerclaven. El mèrit d'aquest llibre, que és fruit de molts anys d'investigació per part de l'autor, és que aconsegueix portar aquesta nova visió als lectors interessats en l'alta divulgació de la història. Hi trobarem un seguit d'articles, escrits durant vint-i-cinc anys i presentats ara tot seguint un fil conductor, raó per la qual ha calgut reescriure'ls i incorporar-hi les novetats de les investigacions més recents, tant del mateix autor com d'altres investigadors europeus. Seguint aquests relats podrem anar comprovant com les comunitats jueves eren, en realitat, força semblants a la comunitat majoritària formada pels cristians. Em permeto recomanar-vos el capítol central del llibre, la història d'Husua Toquea, mercader de draps de Gandia, de qui ha estat possible reconstruir la vida, tant pel que fa a les coses grans com a les coses petites. La lectura d'aquest capítol és apassionant i és un bon exemple de com la investigació a partir dels documents dipositats als arxius pot arribar a dibuixar amb molt de detall aspectes de la vida, en aquest cas, d'aquest jueu valencià del segle XIV.— X.C.